

Chochol Károly: *Előhívott emlékeim*. Vál. és szerk. Szarka Klára. Előszó: D. Udvary Ildikó. Szerzői kiadás, Bp. 2015. 207 l.

A Budapest Galériában rendezték meg a nyolcvanéves Chochol Károly életművéből válogatott kiállítást. Ennek anyaga kapott helyet ebben a szép és elgondolkodtató kötetben is.

Elsőként az tűnt fel nekem, hogy mennyire lényegre törőek, mondhatni, fegyelmezettek a képek. Mintha József Attila felszólítását szívlelte volna meg Chochol Károly is: „Légy fegyelmezett!” Semmi szociofotós karikírozás vagy túlzás, a házak és emberek pont annyira megviseltek és nyomorúságosak, amennyire ezt sorsuk rájuk mérte. A Veszprém környéki tanya, a budapesti szükséglakás, a pesterzsébeti rozzant utcasarki viskó (ez utóbbi kissé mellbe vág, elvégre szűkebb pátriámról van szó), az utcában elheverő részeg, a padon elszunyókáló férfi, a rideg lakótelepi lépcsőházban elkeveredő gyerek, valamennyien hozzátartoznak mindennapi világunkhoz, talán már észre sem vesszük őket, ezért kell a figyelmünket felhívni rájuk.

Ugyanakkor a nézőpont korántsem szenttelen. Nem egyszer kifejezetten együtt érez alakjaival, a kirakat előtt bámészkodó, mamájukat váró gyerekek látványa éppúgy számot tart megértésünkre, mint a gazdátlan kutyusé és az esőben rá felfigyelő, hozzá hajoló esernyős férfié. Néha a szelíd irónia is megjelenik. Amikor a vidéki menyecske óvatosan sandít be az elvarázsolt kastély ajtaján vagy az idős hölgyek menekülésszerűen hagyják el a fővárosi szociális otthont. De akadnak kevésbé szelíd pillanatok is. Amikor a Jurij Gagarinra várakozók felsorakoznak, az ünnepezt még sehol, de a motoros rendőrök már képben vannak. Vagy az elmosódott önarcképen, ahol a (gondjain elmerengő?) férfi alakja áttűnik a lakás ablakából nyíló ipari táj csöppet sem szívderítő látványába. (Ez a kép, pontosabban ennek részlete került a könyv

borítójára.) Akár a mottója vagy az összegezése lehetne Chochol művészetének az a fotó, amelyen egy tehén legel – egy kis élet – a modern lakónegyed élettelen tömbjével szemben vagy inkább fölötte, meghökkentő, valószínűtlen, csaknem kiáltó ellenpontként.

Másik feltűnő sajátossága a kiállított képanyagnak, hogy (a műfaji változatosság ellenére) megállni látszik az idő. Egymás mellett, minden látható terv vagy irány nélkül következnek egymásra az ötvenes, hatvanas, hetvenes és a későbbi években készült felvételek, s talán azért nincs jelentősége az időpontok különbözőségének, mert mintha minden ismétlődne, vagy majdnem ugyanolyan lenne. Vannak persze örökzöld témák, mint a szerelmespárok vagy a tereferélők. De itt mintha a pesti járókelők is csupán változatok lennének egy témára – akár sietnek, akár ráérnek, mindenkor a helyzetükhöz igazodnak, az határozza meg őket, nem ők a helyzetüket. A képekben megjelenő világ nem annyira a rendezettség benyomását kelti, mint inkább az elrendeltségét. Amivel nem azt akarom sugallni, hogy vigasztalan vagy reménytelen ez a világ, csak azt, hogy rendíthetetlen és magának való.

Veres András